

I. EDITORIAL

LIBERTATEA DE EXPRIMARE *VERSUS* COMBATEREA DEZINFORMĂRII ÎN CONTEXTUL STĂRII DE URGENȚĂ

Lector univ. dr. Gabriel MANU

Prof. univ. dr. Ovidiu PREDESCU

1. Considerații generale asupra libertății de exprimare

Articolul 11 din Declarația franceză a drepturilor omului și cetățeanului din 1789 prevede că libertatea de exprimare este unul din drepturile cele mai prețioase ale omului¹.

De asemenea, art. 19 din Declarația universală a drepturilor omului stipulează că orice persoană are dreptul la libertatea de opinie și de exprimare. Consacrată în art. 10 din Convenția (europeană) pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (în continuare denumită Convenția europeană), precum și în art. 11 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (în continuare denumită Carta), libertatea de exprimare constituie un drept esențial în dreptul european al drepturilor omului². În fine, Constituția României, republicată, în

¹ *Dictionnaire des Droits de l'Homme*, sous la direction de Joël Adriansimbazovina, Hélène Gaudin, Jean-Pierre Marguénaud, Stéphane Rials, Frédéric Sudre, PUF, Paris, 2008, p. 628.

² C. Gauthier, S. Platon, D. Szymczak, *Droiteuropéen des droits de l'Homme*, Éditions Dalloz, Paris, 2017, p. 198-199. Se arată că deși formularea din cele două texte nu este identică, substanța dreptului recunoscut este în fond aceeași iar jurisprudența bogată a C.E.D.O. în domeniu a permis de-a lungul anilor trasarea contururilor acestei libertăți, precum și aprecierea importanței și posibilelor restrângeri. Așadar, paragr. 1 al art. 10 din Convenția europeană, intitulat *Libertatea de exprimare*, prevede că „orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și

art. 30 alin. (1), consacră libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin mijloace de comunicare în public.

Considerăm că cea mai puternică armă de apărare a drepturilor și a libertăților omului împotriva oricăror manifestări antidemocratice este *libertatea de exprimare*.

De altfel, democrația și statul de drept „nu pot fi imaginate fără satisfacerea uneia dintre cele mai semnificative nevoi ale omului – în calitatea sa de ființă socială – necesitate care rezidă, pe de o parte, în primirea de idei și informații, iar, pe de altă parte, în a difuza în orice formă propriile idei și concepții”³.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare C.E.D.O. sau Curtea de la Strasbourg) a statuat în jurisprudența sa că „libertatea de exprimare constituie unul dintre fundamentele esențiale ale bunei funcționări a unei societăți democratice, una dintre condițiile primordiale ale progresului său și de prosperitate a fiecăruia”⁴. Precizăm că libertatea de exprimare a constituit întotdeauna obiectul unui control meticulos din partea C.E.D.O. care în mod progresiv i-a definit substanța, materia sa. Astfel, câmpul ei de aplicare a fost determinat de o manieră pozitivă, dar în mod egal și de una negativă⁵.

Cu referire la definiția pozitivă a libertății de exprimare, având în vedere termenii din textele europene mai sus menționate, aceasta comportă două părți, două elemente principale distincte: mai întâi *libertatea de opinie*, apoi *libertatea de informare* (desigur, este vorba atât de libertatea de a primi informații sau idei în mod liber și din diverse surse, cât și de a le difuza, fără nicio ingerință din partea autorităților publice și fără a ține seama de frontiere)⁶. La rândul ei, Curtea de la Strasbourg a relevat că dreptul la libertatea de exprimare, sub aspectul conținutului său, înglobează *dreptul de a avea și de a-și exprima opinia*, dar și *dreptul la informare*, o societate democratică fiind înfățișată prin „pluralism, toleranță și spirit de deschidere”. Prin urmare, este relevant faptul că, în interpretarea C.E.D.O., nu sunt ocrotite doar

libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.” De cealaltă parte, art. 11 din Cartă, intitulat *Libertatea de exprimare și de informare*, prevede de o manieră mai concisă că „1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a transmite informații sau idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. 2. Libertatea și pluralismul mijloacelor de informare în masă sunt respectate.”

³ Ov. Predescu, *Drepturile omului și ordinea mondială. Cum să trăim, într-o lume a schimbărilor excepționale*, Ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 156-157.

⁴ C.E.D.O., 7 decembrie 1976, *Handyside contra Regatului Unit*, în V. Barbé, *L'essentiel du Droit des libertés fondamentales*, 8e édition, Gualino, 2017, p. 131.

⁵ C. Gauthier, S. Platon, D. Szymczak, *op. cit.*, p. 199.

⁶ Ov. Predescu, *Convenția europeană a drepturilor omului și dreptul penal român*, Ed. Lumina Lex, București, 2006, p. 193, 196-197.

acele opinii sau informații primite „favorabil sau cu indiferență, ci și acelea care pot să ofenseze sau să șocheze autoritățile statului sau o parte a populației”⁷.

Așadar, cât privește libertatea de opinie, aceasta presupune faptul că orice persoană poate să exprime și să apere opiniile sale – politice, filosofice, religioase – chiar dacă și mai ales dacă ele sunt minoritare.

Ea este deopotrivă ocrotită în temeiul art. 14 din Convenția europeană care interzice orice discriminare și în special acelea bazate pe opinii. Pluralismul este de asemenea în mod clar apărat prin jurisprudența C.E.D.O., dar și cu ajutorul Curții de Justiție a Uniunii Europene⁸.

Cea de-a doua parte a libertății de exprimare, libertatea de a difuza și de a primi informații trimite mai ales la realități diverse deoarece aceasta are ca scop în același timp atât conținutul, cât și vectorul, mijlocul de transmitere a informației. Ne referim la libertatea presei, libertatea de informare privind deopotrivă publicitatea, exprimarea artistică, exprimarea științifică, dar la fel cea în legătură cu învățământul, discursul politic, *informațiile oficiale de interes general*⁹, acestea din urmă având legătură cu subiectul pe care îl vom aborda în continuare. Pe de altă parte, când vine vorba de suporturile de transmitere a informației, libertatea analizată se aplică în aceeași măsură difuzărilor prin intermediul presei scrise, prin radio, video, fotografie ori cu ajutorul televiziunii¹⁰.

Este necesar a preciza și faptul că exercițiul libertății de exprimare presupune anumite limitări (restricții), și anume: „îndatoriri și responsabilități” (N.B.: dintre toate drepturile și libertățile garantate de Convenția europeană, numai cu privire la libertatea de exprimare normele convenționale dispun că exercitarea ei comportă îndatoriri și responsabilități); supunerea la unele „formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni din partea statului”; însă, aceste ingerințe din partea statului trebuie să îndeplinească anumite condiții (să fie prevăzute de lege, să fie necesare într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești)¹¹.

⁷ *Ibidem*, p. 193, inclusiv nota de subsol nr. 381. A se vedea și C. Gauthier, S. Platon, D. Szymczak, *op. cit.*, p. 199 și nota de subsol nr. 3.

⁸ C. Gauthier, S. Platon, D. Szymczak, *op. cit.*, p. 199, inclusiv notele de subsol nr. 4 și 5.

⁹ C.E.D.O., 26 mai 2009, Kenedi *contra* Ungariei, n° 31475/05 (condamnare pentru refuzul de a transmite către un ziarist sau O.N.G. informații oficiale în legătură cu probleme de interes general), în C. Gauthier, S. Platon, D. Szymczak, *op. cit.*, p. 200, inclusiv nota de subsol nr. 7.

¹⁰ Cu privire la subiect, precum și la jurisprudența C.E.D.O. și C.J.U.E. în materie a se vedea pe larg C. Gauthier, S. Platon, D. Szymczak, *op. cit.*, p. 200, inclusiv notele de subsol nr. 8-15.

¹¹ *Convenția europeană a drepturilor omului*, Ed. Hamangiu, București, 2014, p. 11.

2. Cadrul legal național aferent stării de urgență ce vizează măsuri împotriva propagării informațiilor false în legătură cu pandemia COVID-19

Dreptul de excepție¹² instituit pe durata stării de urgență prevede măsuri ce vizează sfera de manifestare a dreptului la libera exprimare, de natură să-i afecteze deplina exercitare.

Prin dezinformare se înțelege o serie de informații în mod verificabil false sau înșelătoare, care sunt create, prezentate și diseminate pentru a obține un câștig economic sau pentru a induce publicul în eroare în mod deliberat și care pot provoca un prejudiciu public. Prejudiciul public include amenințări legate de procesele democratice, precum și de bunurile publice cum ar fi sănătatea, mediul sau securitatea cetățenilor Uniunii Europene¹³.

La 30 ianuarie 2020, Organizația Mondială a Sănătății (O.M.S.) a declarat că epidemia provocată de noul coronavirus constituie „o urgență de sănătate publică la nivel internațional”, iar la 4 februarie 2020 a considerat criza globală cauzată de noul coronavirus ca fiind „prima infodemie masivă răspândită prin rețelele sociale”, prin „infodemie” înțelegându-se „o supraabundență de informații – unele corecte, altele nu – care îngreunează accesul oamenilor la surse de încredere tocmai când au mai multă nevoie de ele”. În context, unele state au identificat drept armă de luptă împotriva știrilor false în jurul coronavirusului adoptarea unor legi de incriminare a *fake news*, cu sancțiuni mergând de la aplicarea unor amenzi pecuniare până la pedeapsa cu închisoarea, măsuri apreciate că încalcă dreptul internațional ce protejează dreptul la libertatea de exprimare și dreptul de „a căuta, primi și transmite informații și idei”¹⁴.

Regimul special al stării de urgență instituită recent în România¹⁵ include o serie de măsuri în domeniu, derivate din obligația generală a instituțiilor și autorităților publice, precum și a operatorilor privați de a contribui la campania de informare publică privind măsurile adoptate și activitățile desfășurate la nivel național, în legătură cu pandemia COVID 19. În situația propagării unor informații false în mass-media și în mediul on-line cu privire la evoluția COVID-19 și la măsurile de protecție și prevenire, instituțiile și autoritățile publice iau măsurile necesare pentru a informa în mod corect și obiectiv populația în acest context.

¹² M. Dușu, „Dreptul și Justiția în zodia coronavirusului COVID-19”, publicat pe „Juridice Essentials” la data de 27.03.2020, accesat la data de 26.06.2020;

¹³ Definiție cuprinsă în „Comunicarea comună către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. Plan de acțiune împotriva dezinformării, 5 decembrie 2018”, disponibil la <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52018JC0036>, accesat la 20 iunie 2020.

¹⁴ Tatiana Puiu, *Combaterea știrilor false de către stat, între cenzură și respectarea drepturilor omului*, publicat pe Realitatea.md, disponibil la https://www.realitatea.md/combaterea-tirilor-false-de-catre-stat-intre-cenzura-i-respectarea-drepturilor-omului_107468.html, accesat la 26 iunie 2020;

¹⁵ Prin Decretul Președintelui României nr. 195/2020 privind instituirea stării de urgență pe teritoriul României, publicat în M. Of., Partea I, nr. 212 din 16 martie 2020.

Articolul 54 alin. (3), (4) și (5) din Decretul nr. 195/2020 instituie obligația furnizorilor de servicii de găzduire și furnizorilor de conținut ca, la decizia motivată a Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații, să întrerupă imediat, cu informarea utilizatorilor, transmiterea într-o rețea de comunicații electronice ori stocarea conținutului, prin eliminarea acestuia la sursă, dacă prin conținutul respectiv se promovează știri false cu privire la evoluția COVID-19 și la măsurile de protecție și prevenire.

În situația în care eliminarea la sursă a conținutului menționat anterior nu este fezabilă, furnizorii de rețele de comunicații electronice destinate publicului sunt obligați ca, la decizia motivată a Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații, să blocheze imediat accesul la respectivul conținut și să informeze utilizatorii.

La decizia motivată a Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații, furnizorii de rețele de comunicații electronice destinate publicului au obligația de a bloca imediat accesul utilizatorilor din România la conținutul care promovează știri false cu privire la evoluția COVID-19 și la măsurile de protecție și prevenire și este transmis într-o rețea de comunicații electronice de către furnizorii de servicii de găzduire și furnizorii de conținut care nu se află sub jurisdicția legislației naționale.

Reglementarea primară privind regimul special al stării de urgență, Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 1/1999¹⁶, stabilește că pe durata stării de asediu sau a stării de urgență, exercițiul unor drepturi și libertăți fundamentale poate fi restrâns, cu excepții prevăzute explicit¹⁷, doar în măsura în care situația o cere și cu respectarea art. 53 din Constituția României, republicată.

Pentru aplicarea măsurilor prevăzute în decretul de instituire a stării de asediu sau a stării de urgență, autoritățile militare, precum și celelalte autorități publice prevăzute în decret au o serie de atribuții, între care să suspende temporar apariția sau difuzarea unor publicații ori a unor emisiuni ale posturilor de radio sau de televiziune [art.20 lit. k) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1/1999].

Pentru demersul nostru, este necesar a preciza că, prin Decizia nr. 152/2020, Curtea Constituțională a constatat exercitarea cu exces de putere, de către Președintele României, a atribuției constituționale privind reglementarea stării de urgență (paragr. 92-106), realizată prin emiterea Decretului nr. 195/2020 privind instituirea stării de urgență pe teritoriul României, prin raportare la conținutul său. S-a reținut, sub acest aspect, că prin decret se identifică acele măsuri de primă urgență, prevăzute de lege, dar care sunt adaptate situației concrete care a generat

¹⁶ Publicată în M. Of., Partea I, nr. 22 din 21 ianuarie 1999, cu modificările și completările ulterioare.

¹⁷ În cadrul excepțiilor sunt interzise : limitarea dreptului la viață, cu excepția cazurilor când decesul este rezultatul unor acte licite de război, tortura și pedepsele ori tratamentele inumane sau degradante, condamnarea pentru infracțiuni neprevăzute ca atare, potrivit dreptului național sau internațional, restrângerea accesului liber la justiție.

starea excepțională, precum și acele drepturi și libertăți fundamentale al căror exercițiu urmează a fi restrâns pe durata stării de urgență.

Natura de act administrativ¹⁸ a decretului emis pentru organizarea aplicării dispozițiilor Ordonanței de urgență nr. 1/1999 privind regimul stării de asediu și regimul stării de urgență, aprobată prin Legea nr. 453/2004, va permite instanțelor de contencios administrativ să verifice legalitatea sa sub aspecte care pot include și normele în discuție, ce vizează exercitarea dreptului la libera exprimare.

În mod constant, Curtea Constituțională a României a afirmat standarde de calitate a normelor juridice naționale, cerințele de accesibilitate și previzibilitate ocupând un loc central¹⁹. Jurisprudența Curții Constituționale referitoare la art.1 alin. (5) din Constituție stabilește că una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative și că, de principiu, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, printre acestea numărându-se previzibilitatea, ceea ce presupune că acesta trebuie să fie suficient de clar și precis pentru a putea fi aplicat, iar destinatarii normei – care pot apela, la nevoie, la sfatul unui specialist – să prevadă într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele speței, consecințele care pot rezulta dintr-un act determinat. Nu se poate pretinde unui subiect de drept să respecte o lege care nu este clară, precisă și previzibilă, deoarece acesta nu își poate adapta conduita în funcție de ipoteza normativă a legii, astfel că legiuitorului îi revine obligația ca, în actul de legiferare, indiferent de domeniul în care își exercită această competență constituțională, să dea dovadă de o atenție sporită în respectarea principiului clarității și previzibilității legii²⁰.

O normă juridică trebuie să reglementeze în mod unitar, uniform, să stabilească cerințe minimale aplicabile tuturor destinatarilor săi și să nu permită arbitrariul sau abuzul. În același sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că legea, pentru a satisface cerința de previzibilitate, trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrariului²¹.

¹⁸ Decizia Curții Constituționale a României nr. 152/2020, publicată în M. Of., Partea I, nr. 387 din 13 mai 2020, paragr. 86-89. A se vedea B. Dima, *Care este natura juridică a decretelor Președintelui României emise pentru instituirea și prelungirea stării de urgență ?*, publicat pe Juridice.ro în 17 aprilie 2020, disponibil la <https://www.universuljuridic.ro/care-este-natura-juridica-a-decretelor-presedinte-lui-romaniei-emise-pentru-instituirea-si-prelungirea-starii-de-urgenta/>

¹⁹ A se vedea Deciziile Curții Constituționale a României nr.1 din 11 ianuarie 2012 (M. Of. nr. 53 din 23 ianuarie 2012), nr. 494 din 10 mai 2012 (M. Of. nr. 407 din 19 iunie 2012), nr. 196 din 4 aprilie 2013 (M. Of. nr. 231 din 22 aprilie 2013), nr. 430 din 24 octombrie 2013 (M. Of. nr. 50 din 21 ianuarie 2014), nr. 447 din 29 octombrie 2013 (M. Of. nr. 674 din 1 noiembrie 2013).

²⁰ Decizia Curții Constituționale a României nr.49 din 4 februarie 2020, publicată în M. Of., Partea I, nr. 385 din 13 mai 2020, paragr. 49-50.

²¹ A se vedea: C.E.D.O., hotărârea din 4 mai 2000, pronunțată în cauza Rotaru *împotriva* României, paragr. 52; C.E.D.O., hotărârea din 25 ianuarie 2007, pronunțată în cauza Sissanis *împotriva* României, paragr. 66.

Din această perspectivă, conținutul și aplicarea prevederilor Decretului Președintelui României nr. 195/2020, referitoare la informarea publică privind măsurile adoptate și activitățile desfășurate la nivel național în contextul crizei generate de pandemia COVID 19, la înlăturarea din spațiul public a știrilor false cu privire la evoluția COVID-19 și la măsurile de protecție și prevenire (art. 54), au generat controverse și au activat mecanisme instituționale, în vederea clarificării lor. În context, Avocatul Poporului a cerut explicații Grupului de Comunicare Strategică privind închiderea mai multor site-uri²². În motivarea demersului său, a invocat îngrijorarea Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa în legătură cu regimul stării de urgență instituit la nivel național, sub aspectul importanței liberei circulații a informațiilor la nivel național și a dreptului presei de a relata despre pandemie și despre politicile guvernamentale.

Un prim aspect vizează faptul că nici Decretul nr. 195/2020 de instituire a stării de urgență și nici cel privind prelungirea sa (Decretul nr. 240/2020) nu menționează libertatea de exprimare între drepturile al căror exercițiu urmează să fie restricționat în această perioadă, în contradicție cu norma de reglementare primară conform căreia decretul de instituire a stării de asediu sau a stării de urgență trebuie să prevadă drepturile și libertățile fundamentale al căror exercițiu se restrânge [art. 14 lit. d) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1/1999].

Natura juridică a măsurilor stabilite prin art. 54 din Decretul nr. 195/2020 este și ea echivocă. Noțiunea de sancțiune evocă de regulă ideea de pedeapsă aplicată unui individ culpabil²³. Specific pedepsei este caracterul său personal²⁴ și legătura cu una din formele clasice ale răspunderii. De menționat că ilicitul penal include infracțiunea denumită „Comunicarea de informații false” (art. 404 C. pen.), care sancționează „Comunicarea sau răspândirea, prin orice mijloace, de știri, date sau informații false ori de documente falsificate, cunoscând caracterul fals al acestora, dacă prin aceasta se pune în pericol securitatea națională.”

Măsurile constând în întreruperea transmiterii într-o rețea de comunicații electronice ori stocarea conținutului, prin eliminarea acestuia la sursă sau blocarea accesului utilizatorilor la conținut se îndepărtează de conceptul de sancțiune, putând fi mai degrabă incluse în categoria măsurilor de poliție administrativă. Acestea au scop preventiv în legătură cu neafectarea ordinii sociale, putând fi încadrate inclusiv în categoria activităților destinate menținerii unei stări preexistente de liniște și siguranță internă, circumscrise ideii de securitate națională²⁵. Ușor de

²² Solicitarea este disponibilă la <http://www.avpoporului.ro/rec/doc20.pdf>.

²³ Ion Dogaru, Nicolae Popa, Dan Claudiu Dănișor, Sevastian Cercel, *Bazele dreptului civil, Vol. I. Teoria generală*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 977.

²⁴ Constantin Stătescu, Corneliu Bîrsan, *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, Ed. All, București, 1997, p. 85.

²⁵ Decizia Curții Constituționale a României nr.91 din 28 februarie 2018, publicată în M. Of., Partea I, nr. 348 din 20 aprilie 2018, paragr. 53.

identificat, finalitatea acestei categorii de măsuri se referă la prevenirea creării unor stări și conduite sociale periculoase, prejudiciabile, generate de știri false cu privire la evoluția COVID-19 și la măsurile de protecție și prevenire.

După cum s-a arătat, claritatea și previzibilitatea normei se constituie într-o garanție împotriva arbitrariului autorităților, ce limitează puterea de apreciere a autorităților.

Din această perspectivă, normele în discuție generează neclarități și, în consecință, o marjă nepermisă de apreciere a autorităților competente, în legătură cu elemente determinante ale deciziei administrative, unele identificate și de către Avocatul Poporului în contextul evocat: procedura de sesizare și cea prin care este monitorizată apariția știrilor false în contextul crizei COVID-19; cadrul legal (inexistent) cuprinzând criteriile de stabilire a conținutului de „știre” și caracterului său „fals”; perspectiva din care sunt analizate știrile în legătură cu care există suspiciuni în ceea ce privește autenticitatea, credibilitatea surselor, dar și a celor cu fundament științific; modul de realizare a analizei, în raport de conținutul informațiilor, autenticitatea și exactitatea acestora, credibilitatea site-urilor care găzduiesc informația, credibilitatea surselor, dar și scopul urmărit prin publicarea respectivelor informații; procedura de adoptare a deciziei prin care este aplicată măsura.

Competența organului emitent al actului administrativ, categorie din care fac parte deciziile Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații menționate la art. 54 din Decretul nr. 195/2020, este o condiție generală de legalitate, a cărei încălcare este sancționată cu inexistența actului, în cazul în care emană de la un alt organ decât cel competent. În ipoteza emiterii de către organul competent, cu depășirea limitelor de putere, suntem în prezența excesului de putere, sancționabil de către instanțele judecătorești²⁶.

În materia supusă analizei, textul de reglementare primară (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1/1999), reglementând o măsură oarecum diferită în conținut și sub aspectul domeniului de aplicare, respectiv suspendarea temporară a apariției sau difuzării unor publicații ori a unor emisiuni ale posturilor de radio sau de televiziune, face referire la autoritățile militare și alte autorități publice prevăzute în actul normativ infralegal (Decretul nr. 195/2020), acesta din urmă prevăzând competența exclusivă a Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații.

În mod diferit față de acest cadru legal privind competența de aplicare a măsurilor prevăzute de art. 54 din Decretul nr. 195/2020, Ministerul Afacerilor Interne a informat că analiza referitoare la publicațiile care difuzează în mod sistematic și deliberat informații false este realizată la nivelul Grupului de Comunicare Strategică. În baza acestei analize, Ministrul Afacerilor Interne emite dispoziția

²⁶ V. Vedinaș, *Drept administrativ*, Ediția a XI-a revăzută și actualizată, Ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 335.

referitoare la eventuala dezactivare a publicației online, implementată prin decizie a Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații²⁷.

Dacă Ministerul Afacerilor Interne este autoritatea care coordonează aplicarea măsurilor dispuse prin decretul de instituire a stării de urgență [art. 18 alin.(1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 1/1999], prezența Grupului de Comunicare Strategică în această procedură nu este prevăzută în Decretul nr. 195/2020 și nici de un alt act normativ. Această entitate are un statut juridic dificil de stabilit, față de conținutul normei de înființare, art. 6 din Hotărârea nr. 2 a Comitetului pentru Situații Speciale de Urgență, care privește „Înființarea unui grup de comunicare strategică sub coordonarea DSU cu reprezentanți din toate instituțiile implicate”, dar, mai ales, față de lipsa unor reglementări privind organizarea și funcționarea sa, aspect important, dat fiind că sarcinile, atribuțiile, competența și capacitatea juridică definesc statutul propriu al unei autorități publice²⁸.

Competența în aplicarea măsurilor prevăzute de art. 54 din Decretul nr. 195/2020 creează și un conflict de interese în termeni generali, deoarece autoritățile care propun/iau decizia de înlăturare din spațiul public a publicațiilor/conținutului fals, fac parte din categoria celor cu atribuții privind măsurile de protecție și prevenire legate de evoluția COVID-19, fiind cu predilecție subiectul acestor materiale.

O soluție care să ofere garanții substanțiale de aplicare imparțială a acestor măsuri excepționale, supusă analizei în alte state²⁹, poate fi includerea sa în competența instanțelor judecătorești, ce pot asigura atât independența, cât și celeritatea procedurii de adoptare și executare.

3. Concluzii

Fără îndoială, suntem în etapa identificării unor soluții de abordare optimă a fenomenului *fake news*. Indiferent de natura și conținutul lor, acestea vor trebui trecute prin filtrul drepturilor și libertăților fundamentale, pentru a evita situația de combatere a dezinformării de mâine cu instrumentele juridice ale trecutului³⁰.

²⁷ Comunicatul Ministerului Afacerilor Interne este disponibil la <https://www.mai.gov.ro/precizare-23/>, accesat la 28 iunie 2020.

²⁸ Ioan Santai, *Drept administrativ și știința administrației*, vol. I, ediție parțial revizuită, Ed. Alma Mater, Sibiu, 2014, p. 82-121, citat în D. A. Tofan, *Drept administrativ*, ed. a 4-a, Ed. C.H. Beck, 2018, vol. 1, p. 128.

²⁹ Adunarea Națională a Franței a analizat un proiect de lege (nr. 799/2018, disponibil la http://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/textes/115b0799_proposition-loi, accesat la 28 iunie 2020) privind lupta împotriva informațiilor false, care prevedea posibilitatea ca instanțele să intervină pentru înlăturarea lor. Respins în anul 2018, de către Senat, proiectul a revenit, în urma unor revizurii, în dezbaterile legislativului francez.

³⁰ Financial Market, „Fake news: Putem identifica o soluție juridică pentru o problemă societală?”, disponibil la <https://www.financialmarket.ro/opinii/fake-news-putem-identifica-solutie-juridica-pentru-o-problema-societala/>, accesat la 28 iunie 2020.

Temerile privind utilizarea de către autorități a instrumentelor legale pentru a limita libertatea de exprimare, împiedică existența unei favorabilități pentru adoptarea de legi având ca obiect combaterea dezinformării, legi care oricum nu ar putea să țină ritmul inovațiilor în dezinformarea online. În acest context, sunt susținute măsuri precum cele cuprinse în Planul de acțiune împotriva dezinformării propus de Comisia Europeană³¹: de îmbunătățire a capacității instituțiilor Uniunii Europene de a detecta, analiza și denunța dezinformarea; consolidarea acțiunilor coordonate și comune de combatere a dezinformării; mobilizarea sectorului privat pentru combaterea dezinformării; informarea cetățenilor și îmbunătățirea rezilienței la nivelul societății³².

³¹ Comunicarea comună către Parlamentul European, Consiliul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. Plan de acțiune împotriva dezinformării, 5 decembrie 2018, disponibil la <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52018JC0036>, accesat la 20 iunie 2020.

³² Monica Cercelescu, *Dezinformarea în epoca post-adevăr. Poate fi reglementată lupta împotriva dezinformării?*, publicat la 21 februarie 2019 pe Juridice.ro, disponibil la <https://www.juridice.ro/628769/dezinformarea-in-epoca-post-adevar-poate-fi-reglementata-lupta-impotriva-dezinformarii.html>, accesat la 20 iunie 2020.